

Network News
Newsletter europejskiej sieci zapobiegania ubóstwu
Nr127 lipiec-wrzesień 2008

Imigracja do UE

Spis treści:

Imigracja do UE

- ❑ Europa socjalna - ale dla kogo?
- ❑ Wspólne podstawowe zasady integracji imigrantów
- ❑ Polityka integracyjna 25 państw członkowskich to tylko w połowie dobra praktyka
- ❑ Europejska polityka dotycząca imigracji i ubóstwa: wywiad z deputowaną do Parlamentu Europejskiego Martine Roure
- ❑ W stronę Europejskiego Paktu na rzecz Migracji i Azylu – którą wizję wesprze francuska prezydencja?
- ❑ Obecne trendy UE dotyczące imigracji zarobkowej – w stronę utylitarnej wizji migracji
- ❑ Niemcy: „Integracja imigrantów powinna być procesem dwustronnym, w który zaangażowane są obie strony”
- ❑ Wyzwania dotyczące praw socjalnych nielegalnych imigrantów
- ❑ Polityka migracyjna Hiszpanii – stan faktyczny

Wiadomości z Polski

- ❑ EAPN Polska współpracuje nad przygotowaniem Krajowej Strategii Wychodzenia z Bezdomności
- ❑ EAPN Polska pod lupą
- ❑ Polityka społeczna w Polsce: pilnie potrzeba działań aktywizujących!

Od Redakcji

Najwyższy czas umieścić kwestie socjalne ponownie w centrum agendy imigracyjnej!

Migracja jest obecnie tematem coraz gorętszej debaty politycznej w wielu krajach Europy. Szacuje się, że około 2 milionów imigrantów co roku przyjeżdża do Europy z innych części świata. W 2004 r., bezpośrednio po rozszerzeniu UE, Irlandia i Wielka Brytania przeżyły największą falę imigracji, kiedykolwiek odnotowaną w historii obu tych krajów, zaś w Hiszpanii w ciągu ostatnich 10 lat imigracja wzrosła o 400%.

Gospodarki państw członkowskich w dużym stopniu potrzebują tej dodatkowej siły roboczej, by nadal móc się rozwijać pomimo starzenia się populacji i malejącego bezrobocia. Jednak imigrantom na ogół przypada w udziale nisko płatna i na ogół nie chciana praca, czyli zajęcia trudne, brudne i niebezpieczne - tak zwane 3D (Dirty, Dangerous, Difficult). Wielu z nich jest niesprawiedliwie traktowanych przez pracodawców, przez co nie mają takich samych standardów pracy, co miejscowi, pracujący na tych samych stanowiskach. Dyskryminacja, z jaką często spotykają się imigranci jest integralnym elementem ich ogólnego doświadczenia ubóstwa, z kolei ubóstwo przyczynia się do doświadczania dyskryminacji. Taka dynamika jest wyjątkowo złowroga w kontekście spadków gospodarczych i recesji.

Wspieranie i zaangażowanie w walkę z rasizmem w państwach członkowskich UE jest zadaniem nas wszystkich. Wszelkie formy rasizmu, ksenofobii i dyskryminacji religijnej muszą być stale zwalczane, jeśli chcemy wspierać i osiągać równe traktowanie obywateli wszystkich państw UE oraz osób, pochodzących z innych krajów. EAPN w szczególności stawia sobie za zadanie pracę i solidarność z imigrantami w ramach walki z ubóstwem i wyłączeniem społecznym.

Patrick Burke

Przewodniczący grupy roboczej EAPN ds. dyskryminacji i ubóstwa

Europa socjalna – ale dla kogo?

Codziennosc imigrantów spoza UE to często ubóstwo i wykluczenie społeczne.

Chociaż imigracja w ostatniej dekadzie zajmuje dość wysokie miejsce w agendzie UE, to dopiero od niedawna prawa socjalne imigrantów i ich dostęp do zatrudnienia stały się priorytetowe dla osób podejmujących decyzje na poziomie UE i państw członkowskich. Ale czyich praw socjalnych to dotyczy? Czy UE szykuje drogę dla Europy socjalnej dla wszystkich imigrantów, czy tylko dla niektórych?

Trudny dostęp do praw socjalnych

Chociaż nie wszyscy imigranci są zagrożeni ubóstwem, to jednak codzienność przybyszów spoza Europy w Unii często pełna jest ubóstwa i wykluczenia społecznego. Problem ten jest pogłębiany przez trudności z jakimi spotykają się imigranci, chcący dochodzić swoich praw.

Dyskryminacja na rynku pracy: rozgraniczenie pomiędzy prawem pobytu, a prawem do zatrudnienia w danym kraju tworzy przeszkodę w dostępie do rynku pracy dla legalnych imigrantów w wielu państwach członkowskich UE. Większość państw stale zaostrza swoją politykę pod tym względem. Wielu imigrantów ma dostęp jedynie do nietypowych form zatrudnienia, słabo płatnych i ułatwiających dyskryminację, wyzysk i ubóstwo. Dotyczy to nie tylko osób bez „odpowiedniego” wykształcenia i umiejętności ale również, imigrantów wykształconych, o dużych umiejętnościach, które nie zostały zauważone z powodu dyskryminacji.

Niewystarczający dostęp do służby zdrowia i do opieki: Biorąc pod uwagę wzajemną zależność ubóstwa i słabego zdrowia, nie jest zaskakującym fakt, że imigranci są bardziej narażeni na problemy zdrowotne, często z powodu nieodpowiedniego żywienia czy warunków mieszkaniowych oraz z braku dostępu do innych usług socjalnych. Status prawny często stanowi formalną przeszkodę w dostępie do służby zdrowia, również w nagłych wypadkach. Dla nielegalnych imigrantów główną przeszkodą jest strach przed ujawnieniem się władzom.

Brak odpowiednich warunków mieszkaniowych: Wielu imigrantów narażonych jest na przeszkody prawne i dyskryminację w dostępie do odpowiednich warunków mieszkaniowych za rozsądną cenę. Taka sytuacja zmusza imigrantów do mieszkania w bardzo słabych warunkach. Uchodźcy doświadczają dodatkowych problemów, ponieważ ośrodki dla uchodźców w wielu krajach są słabo finansowane. Takie przyczyny skutkują nieproporcjonalnie wysokim ryzykiem bezdomności wśród imigrantów w porównaniu do obywateli większości państw europejskich.

Brak dostępu do usług socjalnych: Imigranci ogólnie mają większe niż inne grupy społeczne trudności w dostępie do usług socjalnych i korzystania ze swoich praw socjalnych. Trudności w dostępie do poradnictwa prawnego, doradztwa, opieki przedszkolnej i innych usług można tłumaczyć na wiele sposobów, od braku prawa do korzystania z tych usług przez imigrantów, po brak informacji o funkcjonowaniu i dostępności tych usług. Poza tym nielegalni imigranci w wielu krajach Europy nie mają żadnego dostępu do usług socjalnych, lub nie korzystają z nich w obawie przed ujawnieniem się władzom.

Dyskryminacja poprzez ograniczony dostęp do edukacji: Nierówności w procesie edukacji na ogół zaczynają się we wczesnym wieku szkolnym i trwają w postaci ograniczonego dostępu do programów szkoleniowych rynku pracy, które często lekceważą bariery językowe oraz

posiadaną wiedzę i kwalifikacje imigrantów. W niektórych krajach dzieci nielegalnych imigrantów nie mogą uczęszczać do szkoły.

Nieuwzględnianie problemu migracji w strategiach integracji społecznej: Strategie integracji społecznej w wielu krajach poświęcają niewiele uwagi zapobieganiu i zwalczaniu zagrożenia ubóstwem wśród imigrantów. Widać to szczególnie na przykładzie nielegalnych imigrantów i uchodźców, poszukujących azylu politycznego. Większość narodowych planów działania nie uwzględnia odpowiednich strategii i działań.

Polityka Unii: najpierw wykwalifikowani?

Polityka imigracyjna, prawa socjalne i integracja imigrantów w większości leżą w gestii Państw Członkowskich. A jednak w ostatnich dekadach powstało wiele wspólnych programów radzenia sobie z podobnymi wyzwaniami. Programy te miały pomóc państwom członkowskim uporać się z własnymi problemami demograficznymi i „podzielić się ciężarem” zarządzania przepływem migracyjnym.

Tak zwane programy z Tampere (200-2005) i program haski (2005-2010) wyznaczają standardy wspólnej polityki imigracyjnej, z uwzględnieniem pewnych obszarów priorytetowych w tym:

- Migracji i migracji ekonomicznej – w oparciu o Komunikat Komisji: Planowanie polityki dotyczącej legalnej imigracji, który skupia się głównie na wspieraniu migracji zarobkowej pracowników wykwalifikowanych;
- Walki przeciw nielegalnej imigracji i powrotu do państwa pochodzenia przy pomocy coraz bardziej restrykcyjnych środków, czego kulminacją był wniosek o dyrektywę, harmonizującą procedury powrotu do państwa pochodzenia z wszystkich państw członkowskich;
- Azylu – poprzez systematyczny rozwój wspólnego europejskiego systemu azylowego, który obejmowałby wspólne procedury i standardy;
- Integrację - związku z przyjęciem Wspólnych Podstawowych Zasad Integracji Imigrantów oraz Agendy na rzecz Integracji w 2005 r., która ma być wdrażana zarówno na szczeblu krajowym jak i ogólnoeuropejskim.

Stworzenie wspólnej polityki imigracyjnej miało stać się dźwignią do wzmocnienia sytuacji imigrantów poprzez pozytywną integrację, ale przybrało formę utylitarne go podejścia, opartego na potrzebach państw przyjmujących i ich bezpieczeństwie, co osłabia zamiast wzmacniać prawa podstawowe i socjalne imigrantów. Politykę tą charakteryzuje również brak spójności i silna rozbieżność punktów widzenia pomiędzy jej głównymi partnerami („sprawiedliwość, wolność, bezpieczeństwo” kontra „zatrudnienie i sprawy socjalne”).

Jednakże w kontekście zmian demograficznych i braków na rynku pracy, dyskusja w ramach UE rozwija się raczej w kierunku zwrócenia większej uwagi na integrację społeczną imigrantów i ich dostęp do zatrudnienia (ważna dźwignia do osiągnięcia celów strategii lizbońskiej w 2010 r.). Obecnie trwa dyskusja nad dwoma wnioskami, dotyczącymi powyższego tematu, a konkretnie nad dyrektywą dotyczącą wprowadzenia Europejskiej Błękitnej Karty, mającą na celu ułatwienie wjazdu i zamieszkania wykwalifikowanym imigrantom oraz nad dyrektywą ustanawiającą podstawowe prawa socjalne i ekonomiczne dla pracowników z państw trzecich.

Ale choć obie te propozycje można uznać za krok w kierunku Europy Socjalnej dla imigrantów, to nie wolno zapominać, że dotyczą one jedynie określonych kategorii (pracowników wysoko wykwalifikowanych, studentów), natomiast największe zagrożenie ubóstwem dotyczy imigrantów nielegalnych, uchodźców, których perspektywy dotyczące warunków pracy i życia są drastycznie zagrożone. W tym kontekście nasuwa się pytanie: Europa socjalna - ale dla kogo?

Najwyższy czas umieścić kwestie socjalne ponownie w centrum agendy imigracyjnej

Program haski dobiega końca, a w ciągu najbliższych dwóch lat trzeba znaleźć czas na refleksję na temat wizji, leżącej u podstaw polityki imigracyjnej UE. Komisja Europejska wydała już komunikat „Towards a Common Immigration Policy”, zaś Rada ustanowiła własną Grupę Transakcji Terminowych. Jeśli chodzi o działania krótkofalowe, to prezydencja francuska uczyniła imigrację jednym ze swych kluczowych priorytetów, składając wniosek o Europejski Pakt na rzecz Migracji i Azylu., co powinno zainspirować nowy kierunek polityki kolejnych prezydencji.

Nadchodzące miesiące będą bardzo istotne dla centralnej pozycji kwestii praw socjalnych i podstawowych imigrantów. Nie stanie się to jednak bez lepszej koordynacji i współdziałania wszystkich zaangażowanych partnerów: osób podejmujących decyzje, mediów, a także samych organizacji pozarządowych, których udział jest niezbędny dla budowy mostów pomiędzy ruchami na rzecz rozwoju, praw człowieka, integracji społecznej i walki z rasizmem oraz dla kształtowania pozytywnych ram polityki imigracyjnej w oparciu o godność ludzką i prawa podstawowe.

Elodie Fazi
EAPN Policy Officer

Wspólne Podstawowe Zasady Integracji Imigrantów

W Unii Europejskiej jest obecnie około 20 milionów imigrantów, dlatego imigracja i integracja to sprawy o dużym znaczeniu. Wspólne Podstawowe Zasady Integracji Imigrantów zostały zatwierdzone przez Radę UE w 2004 r. W sumie jest ich 11. Mają pomagać państwom członkowskim w formułowaniu polityki integracyjnej:

1. Integracja jest dynamicznym dwukierunkowym procesem wzajemnego dostosowania wszystkich imigrantów i osób zamieszkałych na terenie Państw Członkowskich,
2. Integracja wymaga poszanowania podstawowych wartości Unii Europejskiej,
3. Zatrudnienie jest kluczowym elementem procesu integracji (...),
4. Podstawowa znajomość języka społeczeństwa przyjmującego, jego historii oraz instytucji jest niezbędna w procesie integracji (...),
5. Działania w dziedzinie kształcenia mają decydujące znaczenie dla przygotowania imigrantów, a zwłaszcza ich potomków, do udanego i bardziej aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym,
6. Dostęp imigrantów do instytucji, a także publicznych i prywatnych towarów i usług na równi z obywatelami danego kraju (...) ma decydujące znaczenie dla poprawy przebiegu procesu integracji,
7. Częste kontakty imigrantów z obywatelami państw członkowskich stanowią podstawowy mechanizm integracji (...),
8. Możliwość pielęgnowania różnych kultur i religii jest zagwarantowana Kartą Praw Podstawowych i musi być przestrzegana (...),
9. Udział imigrantów w procesie demokratycznym oraz kształtowaniu polityk i środków integracyjnych, zwłaszcza na poziomie lokalnym, przyspiesza integrację,
10. Upowszechnianie polityki integracyjnej i jej instrumentów we wszystkich stosownych politykach i na wszystkich poziomach jest ważnym aspektem w formowaniu i wprowadzaniu polityki narodowej,
11. Określanie jasnych celów, tworzenie wskaźników i mechanizmów oceny jest konieczne do ewaluowania polityki, oceny postępu integracji (...).

Polityka integracyjna 25 państw członkowskich to tylko w połowie dobra praktyka

Możliwości uczestnictwa w życiu społecznym, kulturalnym i politycznym, jakie państwa członkowskie oferują imigrantom, przyjeżdżającym do Unii Europejskiej są bardzo różne, jak wynika z badania w ramach projektu MIPEX (Migrant Integration Policy Index), przeprowadzonego pod koniec 2007 r. na zlecenie Migration Policy Group i British Council.

Jak wynika z badania, polityki 25 państw członkowskich UE jedynie w połowie odpowiadają dobrej praktyce. Na pierwszym miejscu znalazła się Szwecja, której politykę uznano za sprzyjającą integracji. Spośród 28 przebadanych krajów (25 członków UE i 3 spoza), kraje o największym współczynniku imigracji zajęły najwyższe miejsca (Wielka Brytania, Hiszpania, Niemcy, Włochy, Francja).

W pięciu krajach polityka integracyjna okazała się co najmniej częściowo niesprzyjająca integracji (Łotwa, Cypr, Grecja, Słowacja, Austria). Najsłabsze wyniki miały kraje bałtyckie, kraje ze wschodniej części basenu Morza Śródziemnego, kraje Europy środkowej i Dania.

Najlepiej ocenioną gałęzią polityki w 25 krajach Unii były programy związane z długoterminową rezydencją, a zaraz potem polityka przeciwdziałania dyskryminacji, łączenia rodzin i dostępu do rynku pracy. W Zachodniej Europie prawodawstwo przeciwko dyskryminacji jest najsilniejszym obszarem promocji integracji.

Państwa członkowskie UE wypadły najgorzej pod względem dostępu do obywatelstwa oraz uczestnictwa w życiu politycznym. Jeśli chodzi o dostęp do obywatelstwa i statusu długoterminowego rezydenta, to nawet państwa, które uzyskały najwyższe wyniki pod tym względem, nie prowadzą polityki, którą można by uznać za sprzyjającą. Kraje Europy środkowej i wschodniej zdobyły najniższe oceny pod względem uczestnictwa w życiu politycznym, a ich politykę w tym zakresie przeważnie oceniano jako niesprzyjającą integracji.

Badanie pokazało również, że nadal wiele należy zrobić w celu osiągnięcia jednolitych standardów dla całej Europy.

Więcej informacji o badaniu MIPEX na stronie <http://www.integrationindex.eu/>

Europejska polityka dotycząca imigracji i ubóstwa: wywiad z deputowaną do Parlamentu Europejskiego, Martine Roure

Martine Roure jest wiceprzewodniczącą Parlamentu Europejskiego z ramienia Grupy Socjalistycznej, zasiadająca w Komisji Wolności Obywatelskich, Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych. Przewodniczyła również Fourth World European Committee Intergroup, dotyczącej ubóstwa.

EAPN: Jakie działania podejmuje UE w sprawie ubóstwa wśród imigrantów?

Martine Roure: Niestety obecny system instytucji i filarów UE sprawia, że polityka imigracyjna i dotycząca ubóstwa nadal bardzo często nie są ze sobą połączone.

Naszym celem była walka z problemem ubóstwa wśród imigrantów przy pomocy funduszy europejskich, dlatego parlament europejski znacznie zwiększył budżet Funduszu na rzecz Integracji Obywateli Państw Trzecich, co znacznie ułatwi działania w pierwszej linii walki z ubóstwem wśród imigrantów.

Pracujemy również nad przegłosowaniem dyrektywy, wprowadzającej kary dla pracodawców, którzy zatrudniają nielegalnych imigrantów. Powinno to ułatwić przeciwdziałanie różnym formom wyzysku i zapewnienie pracownikom odpowiedniej płacy za ich pracę, a także zagwarantowanie godności.

EAPN: Czy Europejski Pakt na rzecz Migracji i Azylu rozwiąże istniejące braki w prawodawstwie?

M.R.: Obawiam się, że jeśli Europejski Pakt na rzecz Migracji i Azylu zostanie przyjęty w obecnym kształcie, to niestety raczej nie przyniesie konkretnych zmian na lepsze w walce z ubóstwem wśród imigrantów. Pakt w obecnej formie skupia się na aspektach wdrażania polityki imigracyjnej, głównie wzmacniając zewnętrzne granice UE, politykę powrotów do państwa pochodzenia i uzgadniając umowy o readmisji z państwami trzecimi. Nie zawiera on żadnych konkretnych zmian na rzecz legalnej imigracji.

Jeśli chcemy walczyć z ubóstwem i brakiem bezpieczeństwa finansowego wśród imigrantów, powinniśmy zapewnić im godny start w Europie. Pakt nie zawiera konkretnych propozycji, dotyczących europejskiej polityki integracyjnej.

Obawiam się, że wniosek francuskiej prezydencji o „uregulowanie” imigracji rodzinnej może jeszcze głębiej zepchnąć imigrantów w wykluczenie społeczne. Imigranci powinni mieć dostęp do tych samych praw, do życia rodzinnego, godnych warunków mieszkaniowych itp.

EAPN: Co przyniesie odnowa instytucji europejskich w 2009 r.?

M.R.: Komisja i Parlament Europejski będą mogły zmierzyć się z problemem w kolejnej kadencji w Europejskim Roku Walki z Ubóstwem i Wykluczeniem Społecznym. Mam nadzieję, że dzięki temu ubóstwo i wykluczenie społeczne imigrantów staną się ważnymi elementami polityki UE, a instytucje europejskie zintensyfikują działania na rzecz walki z tymi problemami.

Wywiad przeprowadziła: Elodie Fazi

W stronę Europejskiego Paktu na rzecz Migracji i Azylu – którą wizję wesprze francuska prezydencja?

Europejski Pakt na rzecz Migracji i Azylu to prawdopodobnie najbardziej oczekiwana i najbardziej kontrowersyjna inicjatywa prezydencji francuskiej. Pakt ma być przyjęty w październiku na posiedzeniu Rady. Jest on głównie dokumentem politycznym, który może służyć za podstawę planu działań, który wyznaczy sobie UE po zakończeniu programu haskiego.

Szczegóły inicjatywy nie są jeszcze znane, ale pakt ma dotyczyć sześciu głównych obszarów:

- Organizowanie legalnej imigracji w oparciu o potrzeby i możliwości państw członkowskich. Centralnym aspektem tego filaru jest wniosek o dyrektywę, dotyczącą Europejskiej Błękitnej Karty;
- Walka z nielegalną imigracją w tym wzmacnianie współpracy państw członkowskich w tym zakresie;
- Poprawa skuteczności kontroli granicznej (w szczególności poprzez wzmocnienie FRONTEXU, Europejskiej Agencji Zarządzania Współpracą Operacyjną na Zewnętrznych Granicach Państw Członkowskich);
- Opracowanie systemu azylowego dla Europy (między innymi poprzez wprowadzenie wspólnych gwarancji azylu i jednolitego statusu uchodźcy do 2010 r.);
- Ustanowienie ram integracji imigrantów;
- Rozwój partnerstwa z państwami pochodzenia i państwami tranzytowymi, odpowiedź na zarzuty związane z „drenażem talentów”. Prezydencja francuska zwróciła szczególną uwagę na „migrację cyrkulacyjną”, ułatwiającą powrót do kraju ojczystego, a także na inwestowanie w państwa trzecie i umowy dwustronne.

Szeroko zakrojony Pakt może prowadzić do bardziej spójnego, opartego na prawach zintegrowanego podejścia do imigracji, ale EAPN obawia się, że głównym celem paktu będzie zwalczanie nielegalnej imigracji, a nie wzmacnianie praw podstawowych wszystkich imigrantów, w szczególności nielegalnych.

Elodie Fazi

Obecne trendy UE dotyczące imigracji zarobkowej – w stronę utylitarnej wizji migracji

Utylitarne wizje migracji zagraża wysiłkom na rzecz integracji społecznej

Migracja zarobkowa zajmuje obecnie wysokie miejsce w agendzie UE. Większy przepływ migracyjny może być potrzebny w przyszłości, stąd wniosek o dyrektywę dotyczącą Europejskiej Błękitnej Karty, umożliwiającej przyjazd i osiedlanie się wykwalifikowanych pracowników z państw trzecich. Istnieje również potrzeba ustanowienia pewnych podstawowych praw socjalnych i ekonomicznych dla obywateli państw trzecich, pracujących w UE. Komisja Europejska, przeprowadzając takie działania uznaje rosnące znaczenie imigracji zarobkowej w kontekście starzenia się populacji, którego doświadczają i będą doświadczać w najbliższych dziesięcioleciach kraje Europy.

Oznacza to, że imigracja nie tylko będzie trwać, ale stanie się niezbędna dla utrzymania dobrobytu wszystkich mieszkańców Europy i wzrostu gospodarczego. Jednak dyskusje, dotyczące migracji zbyt często skupiają się na tym jednym aspekcie, przez co sama imigracja jest postrzegana jako utylitarne i krótkoterminowe rozwiązanie problemu demograficznego, jakby imigranci mieli przybyć do Europy na kilka lat, pomóc w rozwoju gospodarki i wrócić do ojczystych krajów nim staną się dla niej ciężarem. Takie podejście, traktujące imigrantów jak jednostki ekonomiczne, a nie istoty ludzkie, jest sprzeczne z wartościami UE w zakresie godności ludzkiej, wolności, demokracji, równości, rządów prawa i poszanowania praw człowieka, w tym osób należących do mniejszości.

Lekceważenie znaczenia wkładu, jaki mogą wnieść i wnoszą imigranci do gospodarki, kultury i społeczeństwa Europy jest głównym elementem dyskusji nad przyjmowaniem „wykwalifikowanych” i „niewykwalifikowanych” imigrantów. Utylitarne koncepcje imigracji dostrzegają, że pracownicy wykwalifikowani potrzebni są ze względów gospodarczych, pomijają jednak ich szerszy wkład w społeczeństwo Europy. Koncepcja ta nie rozpoznaje wartości ekonomicznej emigrantów, których nie można określić mianem „wykwalifikowanych”, pomijając również ich znaczenie gospodarcze, społeczne i kulturowe dla Europy. Odbieranie praw uchodźcom, nielegalnym imigrantom i innym przybyszom z państw trzecich ma negatywny wpływ nie tylko na te osoby, ale również pozbawia społeczeństwo Europy możliwości korzystania z owoców ich uczestnictwa w życiu obywatelskim, politycznym, społecznym, kulturalnym i gospodarczym.

Dodatkowe obawy budzi fakt współistnienia w Komisji wniosków, mających na celu wspieranie „legalnej migracji” (np. Błękitna Karta) z innymi inicjatywami, których celem jest ograniczanie tak zwanej „nielegalnej imigracji”. Te ostatnie skupiają się na zwalczaniu imigracji poprzez kontrole graniczne i politykę powrotów do kraju ojczystego, a pomijają kwestię praw człowieka i ochrony socjalnej nielegalnych imigrantów. Takie podejście stwarza ryzyko dla polityki integracji społecznej „legalnych” imigrantów z państw trzecich oraz przedstawicieli mniejszości etnicznych i religijnych, będących obywatelami UE.

Perspektywa Komisji nie uwzględnia faktu, że polityka imigracyjna musi dotyczyć szerokiej gamy sytuacji: pracowników stałych i sezonowych, studentów, uchodźców i osób ubiegających się o azyl; małżonków i członków rodziny oraz nielegalnych imigrantów. Poprzez skupienie się wyłącznie na migracji pracowników wykwalifikowanych i odmawianie praw innym kategoriom imigrantów Komisja nie tylko tworzy nierówności w dostępie do

praw przez różne grupy imigrantów, powodując dyskryminację, ale także zagraża własnym wysiłkom w zakresie integracji społecznej i walki z dyskryminacją.

Georgina Siklossy – Communication and Press Officer, ENAR (Europejska Sieć Przeciwdziałania Rasizmowi)

Niemcy: „Integracja imigrantów powinna być procesem dwustronnym, w który zaangażowane są obie strony”

Podstawą dla wspomagania integracji społecznej imigrantów w Niemczech jest Ustawa o Imigracji, zawierająca różne środki, stworzone w celu zachęcenie imigrantów do nauki języka, zapewnienia poradnictwa i włączenia w społeczeństwo i rynek pracy. Z najnowszych wyników raportu o ubóstwie i zamożności obywateli państw trzecich wynika, że bycie imigrantem w Niemczech niesie za sobą ryzyko ubóstwa.

Dochody imigrantów wynoszą średnio około 78,8% średnich dochodów całej populacji, a ich ryzyko ubóstwa wynosi 28%, zaś dla całej populacji 15%. Zatrważające jest zagrożenie ubóstwem dzieci i młodzieży z rodzin imigrantów, których ryzyko ubóstwa wynosi 32,6% w porównaniu do 13,7% dla dzieci nie pochodzących z rodzin imigrantów.

Przerażający obraz życia jednej piątej ludności Niemiec pokazuje nieudolność państwa w zagwarantowaniu dobrobytu dla 15 milionów mieszkańców kraju.

Integracja powinna być procesem dwustronnym, w który zaangażowane są obie strony. Potrzeba odpowiednich programów edukacyjnych, struktur społecznych i biznesowych, których celem byłoby rozpoznawanie umiejętności imigrantów i tworzenie warunków dla spójności społecznej, równych szans i dobrobytu dla każdego członka społeczności imigracyjnej.

Pracownicy firm, służb państwowych i urzędów potrzebują większego otwarcia na inne kultury i szkoleń międzykulturowych w miejscu pracy oraz większej liczby projektów, promujących spójność społeczną.

Ryzyko ubóstwa imigrantów jest tak wysokie ponieważ są imigrantami. Do polityków należy przerwane tej zależności.

Wolfgang Barth/ Anita Morhard, Federalne stowarzyszenie AWO e.V.

Wyzwania dotyczące praw socjalnych nielegalnych imigrantów

Nielegalni imigranci to osoby nie posiadający prawa stałego pobytu w kraju, w którym się znajdują, co uniemożliwia im normalne funkcjonowanie w społeczeństwie. Zgodnie z danymi zgromadzonymi przez PICUM (Platform for International Cooperation on Undocumented Migrants – Platforma międzynarodowej współpracy na rzecz nielegalnych imigrantów) wynika, że większość nielegalnych imigrantów dostała się do Europy w sposób legalny, ale po jakimś czasie utraciła prawo pobytu lub prawo do pracy z powodu trudności, które ich spotkały. Ich nieuregulowany status powoduje, że nie mają dostępu do usług, które składają się na podstawowy standard życia, co stanowi *de facto* złamanie ich fundamentalnych praw. Nie są objęci opieką zdrowotną, nie uczestniczą w systemie edukacyjnym, nie chroni ich kodeks pracy, a ich warunki mieszkaniowe są najgorsze w Europie. Często żyją w skrajnym ubóstwie, a ich niepewny status administracyjny sprawia, że nierzadko padają ofiarami nadużyć, zarówno ze strony państwa, jak i firm czy osób prywatnych.

Choć szacuje się, że w Europie przebywa około 5 do 8 milionów nielegalnych imigrantów, nie są oni brani pod uwagę przez decydentów. Nakłada to ogromny ciężar na barki społeczności lokalnych, w szczególności organizacji pozarządowych, osób pracujących w służbie zdrowia i edukacji, wspólnot religijnych i władz samorządowych, które, dysponując zazwyczaj ograniczonymi zasobami, starają się bronić fundamentalnych praw nielegalnych imigrantów, w tym prawa do opieki zdrowotnej, edukacji i szkolenia, godziwych warunków pracy i mieszkania. Jednak w codziennej praktyce pojawia się wiele sytuacji, w których nieuregulowany status prawny stanowi przeszkodę w uzyskaniu dostępu do podstawowych usług socjalnych dla sporej części ludności. Pracownicy różnych instytucji często muszą zmagać się z konfliktem pomiędzy etyką zawodową, którą wyznają, a inkryminującym dyskursem wokół nielegalnych imigrantów.

Powszechna Deklaracja Praw Człowieka kładzie nacisk na uniwersalność, niepodzielność i współzależność praw człowieka, potwierdzając, że owe uprawnienia przynależą wszystkim „bez względu na jakiegokolwiek różnicę”, w tym różnicę „statusu”. Jednak w obecnym kontekście polityki europejskiej wyraźnie widać, że rozwiązanie dotyczące imigrantów często nie respektują ich fundamentalnych praw. Państwa członkowskie Unii Europejskiej nierzadko uciekają się do nieludzkich praktyk, takich jak wpędzanie całych rodzin w stan skrajnego ubóstwa, aby zmusić nielegalnych imigrantów do wyjazdu z kraju. Argument, że nielegalni imigranci nie zasługują na podstawową ochronę, coraz częściej pojawia się w dyskursie politycznym i stanowi największe zagrożenie dla imigrantów i społeczności wędrujących od czasu uchwalenia Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka w post-Holocaustowej Europie.

Unijny proces ochrony socjalnej oraz inkluzji społecznej ma szansę przeciwstawić się pogładowi, że część populacji danego kraju, z powodu nieuregulowanego statusu prawnego, nie zasługuje na podstawową ochronę socjalną. Od czasu przyjęcia pierwszych Narodowych Planów Działania na rzecz Inkluzji Społecznej w 2001 roku, Komisja Europejska wymaga od państw członkowskich przyjmowania konkretnych i skutecznych rozwiązań, mających na celu likwidację ubóstwa i wykluczenia społecznego, tak jak uzgodniono to na szczycie w Lizbonie w 2000 roku. Jednak choć nielegalni imigranci stanowią dzisiaj w Europie grupę najwyższego ryzyka, jeśli chodzi o zagrożenie ubóstwem i wykluczeniem społecznym, w kolejnych Narodowych Planach Działania na rzecz Inkluzji Społecznej marginalizuje się ten problem. Inkluzja nielegalnych imigrantów, jako odrębnej grupy, w procesie ochrony socjalnej oraz inkluzji społecznej, a także w ramach Narodowych

Planów Działania, może stanowić krok w stronę zwalczania marginalizacji i wykluczenia najbardziej bezbronnej części społeczeństwa krajów współczesnej Europy.

Michele LeVoy
Dyrektor PICUM

Polityka imigracyjna Hiszpanii: stan faktyczny

Po dekadzie wzrostu gospodarczego, który spowodował napływ ponad 5 milionów imigrantów, Hiszpania doświadcza obecnie kryzysu ekonomicznego oraz alarmującego wzrostu bezrobocia.

Bezrobocie jest szczególnie wysokie wśród niewykwalifikowanych robotników zza granicy. Ten fakt wywołał debatę polityczną nad zbyt dużą liczbą imigrantów przebywających na zasiłku. Nie podjęto jednak refleksji nad kruchymi fundamentami naszej gospodarki, opartej na ogromnej ilości podrzędnych stanowisk pracy, zajmowanych często przez ludzi, którzy nie mogą konkurować na rynku. W ciągu ostatnich dwóch miesięcy liczba osób dotkniętych ubóstwem wzrosła do 9 milionów, z czego większość stanowią obcokrajowcy. Ostatnie badania pokazują, że bieda stała się „zagraniczna”, a szczególnie odczuwają ją członkowie społeczności o korzeniach afrykańskich.

I co z tym robi rząd? Padają coraz mocniejsze słowa, ale przekaz jest niespójny.

Z jednej strony wzywa się do poparcia pewnych dyrektyw europejskich – co byłoby nie do pomyślenia jeszcze dziesięć lat temu, zawężenia definicji „łączenia rodzin” oraz do dyskusji nad dekretem umożliwiającym łatwiejsze odsyłanie imigrantów. Z drugiej strony poprawiła się opieka społeczna (minimalna pensja i emerytura, zastosowanie praw związanych z ochroną socjalną i zdrowotną dla osób będących na utrzymaniu, itd.) oraz ratyfikowano międzynarodowe umowy dotyczące repatriacji i pomocy krajom, z których pochodzą imigranci, a także przyjęto ustawę, dającą imigrantom prawo głosu w wyborach lokalnych.

Carlos Susias
prezes EAPN w Hiszpanii

EAPN Polska współpracuje nad przygotowaniem Krajowej Strategii Wychodzenia z Bezdomności

Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej zaprosiło kilka organizacji członkowskich polskiego komitetu EAPN (w tym Monar, Fundację Barka, Caritas Diecezji Kieleckiej i Towarzystwo Pomocy im. św. Brata Alberta) do współpracy nad Krajową Strategią Wychodzenia z Bezdomności. Praca nad tym projektem stanowi część Krajowego Planu Działań na rzecz Integracji Społecznej 2008-2010. Uczestnicy tego przedsięwzięcia spotkali się już kilka razy, aby naszkicować ramy strategii i podzielić tematy na kilka osobnych grup roboczych, które będą teraz nadzorowane przez organizacje, posiadające odpowiedni zakres doświadczeń. Proponowane obszary działania strategii są następujące:

I) Diagnoza oraz analiza zjawiska bezdomności

1. Bezdomność w Polsce – skala zjawiska, liczba noclegowni i schronisk dla bezdomnych oraz instytucje pomocowe.
2. Rozwiązania prawne dla osób bezdomnych – prawa oraz obowiązki przy korzystaniu z pomocy.
3. Metody pomocy i „ścieżki” wychodzenia z bezdomności.

II) Priorytety działań dla pomocy społecznej

1. Każda gmina przygotowana na bezdomność.
2. Standard usług w placówkach noclegowych, schroniskach i domach dla bezdomnych.
3. Standard działania pracowników socjalnych wobec bezdomnych.

III) Priorytety działań dla budownictwa socjalnego

1. Kryteria dla nowo budowanych lokali socjalnych, mieszkań chronionych, noclegowni i domów dla bezdomnych;
2. Programy aktywizacji zawodowo-społecznej osób bezdomnych
3. Promowanie organizowania Gminnych Osiedli Komunalnych (Socjalnych) wraz z wykorzystywaniem metod pracy socjalnej wobec osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością.

IV) Edukacja i zatrudnienie osób bezdomnych oraz zagrożonych bezdomnością

Edukacja

- 1.1. Klub Integracyjny z programem grup samokształceniowych.
- 1.2. Edukacja Liderów Ekonomii Społecznej
- 1.3. Centrum Integracji Społecznej – pełni ważną rolę w przełamywaniu postaw pasywnych i roszczeniowych osób z grup wykluczonych, w tym bezdomnych, bezrobotnych, uzależnionych i opuszczających zakłady karne.

Zatrudnienie

- 2.1. Przedsiębiorstwa społeczne
- 2.2. Firmy i przedsiębiorstwa komercyjne
- 2.3. Instytucje wspierające zatrudnienie

V) Dostęp do usług zdrowotnych

Na konferencji uzgodniono, że projekt Krajowej Strategii będzie gotowy do września br. Następnie zostanie on przesłany odpowiednim instytucjom związanym z ochroną socjalną oraz organizacjom pozarządowym zajmującym się bezdomnością. Kolejną konferencję, na której mają zostać zaprezentowane wyniki konsultacji społecznych nad tym dokumentem, zaplanowano na przełom września i października tego roku. Ostateczna wersja projektu Krajowej Strategii, uzupełniona o uwagi ekspertów, zostanie stworzona po otrzymaniu informacji zwrotnej od wszystkich zainteresowanych stron.

Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej przedłoży Sejmowi projekt Krajowej Strategii przed zaplanowanymi na koniec roku obradami Komisji Polityki Społecznej i Rodziny. Organizacje członkowskie polskiego komitetu EAPN wierzą, że strategia poprawi sytuację osób dotkniętych bezdomnością w Polsce i jej przyjęcie jest niezbędne.

ks. Stanisław Słowik
Dyrektor Caritas Diecezji Kieleckiej

EAPN Polska pod lupą

Polski Komitet Europejskiej Sieci Przeciwdziałania Ubóstwu (EAPN Polska) został powołany 1 lutego 2007 roku jako niezarejestrowaną organizacją działającą przy Wspólnocie Roboczej Związków Organizacji Socjalnych (WRZOS). Oprócz WRZOS, w jego skład wchodzi takie organizacje jak Caritas Polska, Federacja Polskich Banków Żywności, Monar, Towarzystwo Pomocy im św. Brata Alberta, Stowarzyszenie Przyjaciół Międzynarodowego Ruchu ATD Czwarty Świat oraz mniejsze organizacje działające na poziomie lokalnym i regionalnym, takie jak Stowarzyszenie na Rzecz Integracji Społecznej im. Św. Jadwigi Śląskiej, Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom i Młodzieży „Blisko dziecka”, Stowarzyszenie „Nadzieja Przeciw Biedzie i Bezrobociu” oraz Centrum Projektów Obywatelskich. Łącznie do polskiego komitetu należy 20 organizacji.

EAPN Polska stawia sobie za cel monitorowanie i recenzowanie działań państwa w sferze walki z ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz współkształtowanie polityki społecznej w tym zakresie na poziomie ogólnopolskim oraz europejskim.

Komitet współpracuje z agencjami rządowymi, samorządami oraz innymi podmiotami, działającymi w sferze opieki społecznej, edukacji i zatrudnienia. Stawia sobie również za cel integrowania i organizowanie działaczy, zajmujących się zwalczaniem ubóstwa i wykluczenia, zwłaszcza poprzez tworzenie lokalnych, regionalnych i międzynarodowych sieci współpracy organizacji państwowych i pozarządowych, zajmujących się polityką społeczną.

WRZOS otrzymał dotację, pozwalającą na rozwój polskiego komitetu EAPN. W ramach EAPN Polska planuje się inicjowanie debat publicznych, organizowanie spotkań i seminariów, w których będą brać udział przedstawiciele rządu i społeczności akademickiej, a także wydawanie biuletynu na temat polskiej i europejskiej polityki społecznej.

Kontakt:

Kamila Płowiec

(kamila.p@wrzos.org.pl)

Polityka społeczna w Polsce: pilnie potrzeba działań aktywizujących!

Od 1989 roku polityka społeczna w Polsce odgrywała rolę „zaworu bezpieczeństwa” dla reform gospodarczych, koncentrując się przede wszystkim na ochronie. Teraz potrzeba programów, które zaktywizują zawodowo osoby korzystające z zasiłków.

Pogarszający się wskaźnik zależności (stosunek osób aktywnych ekonomicznie do nieaktywnych ekonomicznie) stanowi główne wyzwanie, stojące przed szeroko rozumianą polityką społeczną. Populacja emerytów (mężczyzn powyżej 65 i kobiet powyżej 60 roku życia) wzrosła do 15,9% (z 15% w 2000 roku), a populacja dzieci i młodzieży gwałtownie spadła z 24,4% w 2000 do 20% w 2007 roku.

Kolejny problem stanowi fakt, że Polska ma najniższy wskaźnik aktywności ekonomicznej w UE. Wskaźnik ustabilizował się w 2005 roku, ale obecnie znów spada. W 2007 roku, choć poziom bezrobocia był najniższy od czasu wdrożenia reform gospodarczych i wynosił 9,6%, wskaźnik aktywności spadł poniżej średniej europejskiej, wynoszącej 63,2% dla populacji pomiędzy 15 a 64 rokiem życia. Spadek bezrobocia spowodowany był jednak przede wszystkim emigracją zarobkową. Szacuje się, że w 2007 roku około 900 do 1100 [tysięcy?] ludzi wyjechało legalnie z kraju, aby pracować za granicą. Drenaż talentów oraz sytuacja, w której wielu emigrantów pracuje poniżej swoich kwalifikacji, sprawiły wiele szkód w społeczeństwie.

Ważną kwestie w Polsce stanowi również wskaźnik zagrożenia ubóstwem w całej populacji, liczony jako 60% mediany ekwiwalentnych krajowych dochodów do dyspozycji. W 2005 roku wynosił on 19%. Osoby z grupy wiekowej poniżej 17 roku życia były najbardziej zagrożone ubóstwem, a 26% z nich żyło poniżej granicy ubóstwa. Osoby powyżej 65 roku życia znajdowały się w relatywnie lepszej sytuacji finansowej – dla nich wskaźnik zagrożenia ubóstwem wynosił 8%. Alarmująco wielu pracujących osób powyżej 18 lat żyje w ubóstwie – wskaźnik ten wynosił w Polsce w 2005 roku 13%.

Polityka społeczna, na którą przeznaczają się znaczną część pieniędzy publicznych, nie jest w stanie zapewnić niektórym grupom dostatecznej ochrony przed ubóstwem i wykluczeniem. Analizy pokazują, że należy podnieść zasiłek dla rodzin z dziećmi oraz że potrzeba złożonych działań, mających na celu aktywizację zawodową bezrobotnych. Część z tych zadań można osiągnąć poprzez reformę edukacji, która pozwoliłaby na bardziej skuteczne przejście od systemu edukacji do systemu zatrudnienia. Niezbędne jest także przeprowadzenie reformy systemu emerytalnego, aby ograniczyć prawo przechodzenia na wcześniejszą emeryturę – zjawisko to powoduje znikanie z rynku pracy wielu grup społecznych. Prognozy dotyczące starzenia się społeczeństwa oznaczają, że należy zadbać o odpowiednią ochronę socjalną dla osób starszych. Niektóre działania, które powiodły się w innych krajach Unii, można również zastosować w Polsce – na przykład tzw. flexicurity, a także rozwój przedsiębiorstw społecznych czy rozpowszechnienie i ułatwienie dostępu do instrumentów polityki rodzinnej, które pozwalają rodzicom na zachowanie równowagi pomiędzy życiem domowym a pracą, umożliwiając dłuższą karierę zawodową.

Kamila Płowiec

kierownik ds. współpracy międzynarodowej WRZOS / sekretarz EAPN Polska

ODWIEDŹ NASZĄ STRONĘ INTERNETOWĄ: WWW.EAPN.ORG

Osoby żyjące w ubóstwie nie powinny musieć wybierać między jedzeniem i ogrzewaniem!

Nr 127 lipiec-wrzesień 2008

Wydrukowano w języku angielskim i francuskim

Dostępne również w innych językach

www.eapn.eu

Redakcja:

F. Farrell

Publikacja:

A. Gueudet

Square de Meeus 18

B-1050 Bruksela

Belgia

Tel.: 322 226 5850

Fax: 322 226 58 59

E-mail: team@eapn.eu

Strona internetowa: <http://www.eapn.eu>

Opracowanie:

S. Jones

C. Flèmal

Biuro:

1600 Sint Pieters Leeuw 1

Network News stara się generować debatę publiczną na konkretne tematy. Wyrażone w nim opinie nie są opiniami EAPN. Komentarze do zawartości wydania prosimy przesyłać na adres team@eapn.skynet.be

Opracowano przy współpracy Komisji Europejskiej